

BOHATEROWIE BAJEK I BAŚNI

KRASNOLUDKI

Czy to bajka, czy nie bajka,
Myślcie sobie, jak tam chcecie.
A ja przecież wam powiadam:
Krasnoludki są na świecie.
Naród wielce osobliwy.
Drobny - niby ziarnka w bani:
Jeśli które z was nie wierzy,
Niech zapyta starej niani.
W górach, w jamach, pod kamykiem,
Na zapiecku czy w komorze
Siedzą sobie Krasnoludki
W byle jakiej mysiej norze.
Pod kominem czy pod progiem -
Wszędzie ich napotkać można:
Czasem który za kucharkę
Poobraca pieczeń z różną...
Czasem skwarków porwie z rynki
Albo liźnie cukru nieco
I pozbiera okruszynki,
Co ze stołu w obiad zlecą.
Czasem w stajni z bicza trzaśnie,
Koniom spląta długie grzywy,
Czasem dzieciom prawi baśnie...
Istne cuda! Istne dziwy!
Gdzie chce - wejdzie, co chce - zrobi,
Jak cień chyżo, jak cień cicho,
Nie odżegnać się od niego,
Takie sprytnie małe licho!
Zresztą myślcie, jako chcecie,
Czy kto chwali, czy kto gani,
Krasnoludki są na świecie!
Spytajcie się tylko niani.

Krasnoludek to przyjazna ludziom istota pojawiająca się często w literaturze polskiej i zagranicznej, szczególnie w bajkach i baśniach. Występuje zarówno w baśniowej tradycji polskiej, jak i innych narodów europejskich.

Jak wyglądają krasnoludki?

Najwięksi nawet niedowiarkowie potrafią jednym tchem wymienić kilka stereotypowych cech wyglądu krasnoludka: niewielki wzrost, długa, gęsta broda, wydatny nos, czerwona, spiczasta czapeczka i ciżmy na nogach.

Jest na świecie kraj malutki,
Gdzie mieszkają krasnoludki,
Mają domki z cienkiej słomki,
Z kominami jak poziomki.
Krasnoludek, gdy jest młody,
Wcale nie ma jeszcze brody,
Żadnych ważnych spraw nie miewa,
Tylko bawi się i śpiewa.

Jan Brzechwa – Trzy wesole krasnoludki [fragm.]

Słownik Języka Polskiego mówi o krasnoludkach tak:

"Krasnoludek – w baśniach i wierzeniach ludu to istota malutkiego wzrostu, o dużej głowie, w czerwonym stroju, brodata, zwykle uważana za dobrego ducha sprzyjającego ludziom."

Polska nazwa krasnoludka, inaczej *kraśnię*, *krasnalek*, *kraśniak*, pochodzi właśnie od charakterystycznej czerwonej czapeczki.

Inne nazwy krasnoludka to: krasnal, krasnolud, karzełek, gnom, skrzat.

Budowa i ubiór krasnoludka:

Czym zajmują się krasnoludki?

Krasnoludki i im podobne istoty zalicza się do duchów opiekuńczych. Niewielcy to opiekunowie, ale bardzo skuteczni i życzliwi. Według wierzeń ludowych, głównym zadaniem krasnoludków było pomagać człowiekowi w pracach domowych i pomnażać jego majątek. Tam, gdzie mieszkają krasnoludki, panuje dobrobyt i porządek. Oczywiście pomoc ta opiera się na pewnych zasadach, w zależności od rodzaju i temperamentu krasnoludka. Pracują zazwyczaj nocą lub podczas nieobecności gospodarzy.

Warto wspomnieć o szczególnym duchu opiekuńczym – Skarbniku, krasnoludku górniczym. I choć nie jest to typowy duch domowy, to jego działalność ściśle łączy się z osobą człowieka. Strzegąc skarbów kopalni, strzeże również bezpieczeństwa pracy i ostrzega górników przed niebezpieczeństwem.

Krasnoludki z wszystkich miast
Urządziły w lesie zjazd.
Program zjazdu był taki:
Po pierwsze -
Gdzie zimują raki?
Po drugie -
Czy brody są dosyć długie?
Po trzecie -
Czy zima może być w lecie?
Po czwarte -
Co robić, żeby dzieci nie były uparte?
Po piąte -
Skąd wiadomo, że zawsze po czwartku jest
piątek?
Po szóste -
Dlaczego niektóre orzechy są puste?

Pierwszy mówić miał najstarszy,
Ale tylko czoło zmarszczył;
Drugi mówić miał najmłodszy,
Więc powiedział coś, trzy-po-trzy;
Potem głuchy streścił szeptem
Wszystko to, co słyszał przedtem;
Ślepy mówił o kolorach,
Lecz przeoczył coś, nieborak;
Zaś niemowa opowiedział
O tym, czego sam nie wiedział.
Mańkut milcząc spojrział wokół
I napisał tak protokół:
"Krasnoludki z wszystkich miast
Urządziły w lesie zjazd.
O czym tam się mówiło przez dwanaście godzin,
To pana, proszę pana, zupełnie, ale to zupełnie nie obchodzi!"

Jan Brzechwa - Krasnoludki

Gdzie mieszkają krasnoludki?

Trudno ustalić jeden rodzaj lokum zajmowanego przez krasnoludka. Z racji niewielkiego wzrostu zajmuje on różnego rodzaju szczeliny, mysie nory, dziuple wiewiórcze, rozpadliny skalne, szpary w podłodze, kąty pod piecem, a także strychy i stodoły.

Ale przede wszystkim krasnoludki żyją w lesie, budując swe domki pod grzybkami, które nakrywają liśćmi. Tylko niekiedy przenoszą się w sąsiedztwo siedzib ludzkich, zatrzymując się zwłaszcza przy starych budowlach. Sporadycznie zakładają mieszkania w izbach - lecz jedynie u dobrych ludzi!

Krasnalek malutki
Mieszka pod podłogą.
Zbiera okruszyny
Za stołową nogą.

A dla kogo krasnal
Zbiera okruszyny?
Powiem wam w sekrecie:
Dla mysiej rodziny.

Czesław Janczarski - Krasnalek

Krasnoludkowa księga imion

Najpopularniejsze skrzacie imiona to:

Apsik, Biedronek, Błystek, Chwastek, Gapcio, Gburek, Hałabała, Koszałek Opalek, Mądraczek, Mędrek, Modraczek, Mordziaczek, Nieśmiałek, Osilek, Płaczek, Poziomka, Pracuś, Słomiaczek, Śpioszek, Wesolek, Żagiewka, Żółtaszek.

Przez dzień cały Hania
Szuka krasnoludka.
Może jest w łopianach?
Może w niezabudkach?

Mignął jej przed chwilą
Wśród trawy na łąkach,
Lecz to była tylko
Czerwona biedronka.

Mignął dalej jeszcze
Pod krzaczkiem stokroci:
Tu się zaniebyszczył,
Tam znów się zazłocił.

Wanda Grodzieńska –
Hania i krasnoludek [fragm.]

Idzie krasnoludek
Ścieżką zagajnika,
A co ujdzie kawałeczek,
O włos się potyka.
- O włos się potyka?
Bajki nie mówcie mi.
- O włos z brody,
Bo ma brodę
Aż do samej ziemi.

Tadeusz Fangrat – Bajka nie bajka

**Chcecie,
to wierzcicie,
chcecie,
nie wierzcicie...**

Ale koniecznie przeczytajcie książki, które potwierdzają występowanie krasnoludków w przyrodzie:

Hans Christian Andersen „Krasnoludek”

„Bajki o krasnoludkach”

Julian Ejsmond „Baśń o ziemnych ludkach”

Jakub i Wilhelm Grimm „Tańczące krasnoludki”

Maria Kownacka „Krasnoludek Zmarzlaczek”

Maria Konopnicka „Na jagody”

Maria Konopnicka „O krasnoludkach i sierotce Marysi”

Zofia Kossak „Przygody Kacperka góreckiego skrzata”

„Królewna Śnieżka i siedmiu krasnoludków”

Lucyna Krzemieniecka „Opowieści krasnala Hałabały”

**Bajki i baśnie wszyscy kochają
i chętnie głośno je czytają.
Krasnoludki tam mieszkają,
główki z kartek wychylają
i na Ciebie tam czekają –
w świat niezwykle zapraszają!**

Bibliografia:

Duralska-Macheta Teresa „Chcecie, to wierzcie, chcecie, nie wierzcie...”
Świerszczyk 2002 nr 11 s.

Grodzieńska Wanda „Świerszczowa muzyka”. Warszawa, Nasza Księgarnia 1970

Mańczyk Maria „Wszystko o krasnoludkach: scenariusz sesji *naukowej*”. Biblioteka
w Szkole 2001 nr 10 s. 27

Szedł czarodziej: antologia wierszy dla dzieci / wybór i opracowanie Wiesław Kot.
Rzeszów, Krajowa Agencja Wydawnicza 1986

<http://pl.wikipedia.org/wiki/Krasnoludek>

<http://www.krasnale.pl/>